

Verhalen uit Waterdorp

Maak kennis met elkaars perspectieven

MISSION
ZERO

FUTURE
PROOF
LABS

THE HAGUE
UNIVERSITY OF
APPLIED SCIENCES

UNIVERSITAT POLITÈCNICA
DE CATALUNYA
BARCELONATECH

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

© 2022 door Jan Ferrer i Picó. 'Verhalen uit Waterdorp: maak kennis met elkaars perspectieven' is gepubliceerd onder een Creative Commons-licentie. Om een kopie hiervan te zien, zie [Creative Commons – Attribution 4.0 International – CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

v.3.5

Deze toolkit is ontwikkeld door 'Future-proof Labs', een project van het lectoraat 'Innovation Network' binnen het Kenniscentrum Mission Zero van De Haagse Hogeschool, ook als onderdeel van MBDesign Master Thesis (Universitat Politècnica de Catalunya & University of Barcelona).

Ga met me mee naar Waterdorp

Hallo!
Ik zal mezelf even voorstellen. Mijn naam is Jan en ik houd van verhalen. Waarom vraag je? Ik ben opgegroeid in een huis vol boeken. Aan elke muur, op elke tafel en in elk kastje. Er waren teksten in alle soorten en maten: opstellen, wetenschappelijke teksten, korte verhalen, romans, noem maar op. Elke avond had ik een 'date' met een ander boek. Dankzij De Kleine Prins, De Avonturen van Kleine Nicolaas, Kuifje, en de exotische Arabische verhalen van Duizend-en-een-nacht, ben ik een verhalenfanaat geworden. Verhalen geven je nieuwe inzichten, laten je nieuwe dingen ontdekken en geven je toegang tot nieuwe realiteiten.

En waarom, vraag jij je nu af, is dat relevant? Omdat verhalen een cruciale rol spelen in hoe wij de wereld om ons heen zien en interpreteren. Maar naarmate we ouder worden vergeten we vaak hoe belangrijk het is om dingen vanuit een ander perspectief zien, om verschillende waarheden te begrijpen en écht te luisteren. Zo vergeten we hoe belangrijk het is om ons in te leven in een ander. En dat is zonde. Want als we echt luisteren en onszelf verliezen in een verhaal - zonder ons eigen oordeel erover te vellen - kunnen wij empathie opbrengen. En dat helpt ons weer om eerlijker, efficiënter en creatiever samen te werken met de mensen om ons heen. Of je hier nu bent om jezelf beter te leren kennen via verhalen, om relaties te verdiepen of om je team en andere stakeholders te helpen samenwerken: dit spel kan zomaar eens voor jou zijn!

Ik heb vijf verhalen voor je verzameld. In elk verhaal geeft een andere inwoner van Waterdorp je zijn perspectief op wat er gebeurde toen de kat het dorp verliet. Ik nodig je uit de verhalen te lezen, ze te interpreteren, erop te reflecteren en ervan te leren. Mocht je aan een groepsproject werken dan kun je denken aan Waterdorp als de ruimte waar dit project plaatsvindt, en zo je eigen perspectief en dat van anderen verkennen.

Deze set bevat

Introductie

Een plattegrond

3 speel instructies

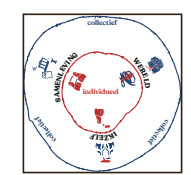
5 verhalenbladen

8 rode interpretatiekaarten

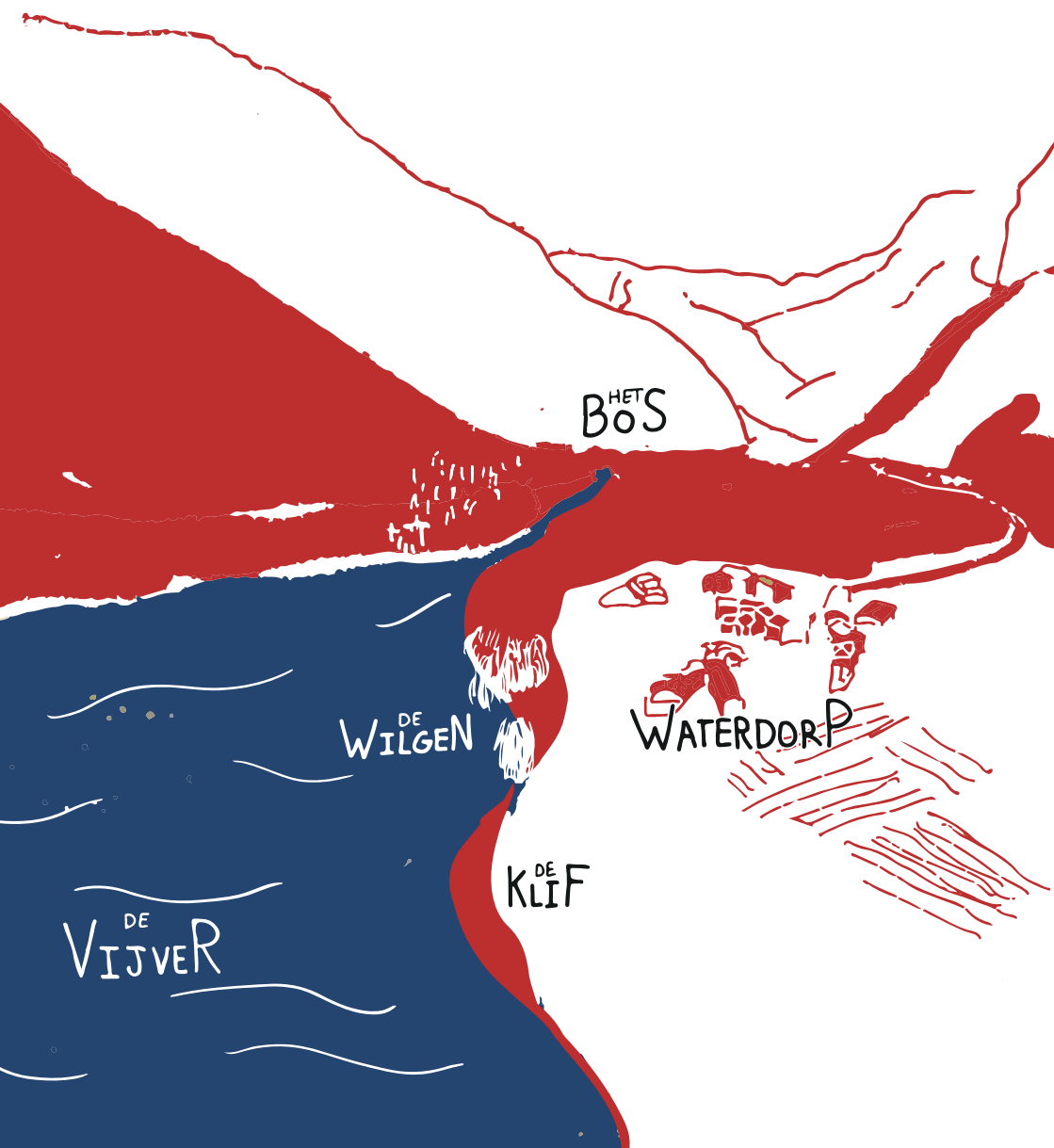

8 blauwe reflectiekaarten

Verhoudingsjabloon

Kaart van Waterdorp

Module 1 Leer jezelf kennen

Individueel
+30 minuten

Dit is een persoonlijke reflectieoefening, neem hiervoor je tijd. Pak een notitieboekje en trek je terug op een fijne plek waar je alleen kunt zijn.

1

Lees de vijf verhalen in de volgorde die jij prettig vindt

2

Denk na over de personages en hun gedrag (rode kaarten)

3

Ga na met welke personages en situaties jij je identificeert. Hiervoor kun je de blauwe reflectiekaarten gebruiken. Schrijf je antwoorden in het notitieboekje.

4

Probeer het nu uit met andere verhalen, fabels, boeken, films en liedjes. Verzin hierbij nieuwe vragen.

5

Probeer nu je eigen fabel te schrijven gebaseerd op je reflectie.

Deze instructies zijn ter inspiratie, je mag ook op een andere manier reflecteren

Module 2

Begrijp anderen

2 - 4 deelnemers
+20 minuten

Jullie kunnen beginnen met een kort gesprek over wat jullie van elkaar denken. Op deze manier kunnen jullie alvast een beetje bepalen waar je staat.

Neem de fabels mee naar het gesprek

Kies een of twee fabels

Lees ze samen in stilte of hardop

Discussieer over het gedrag van de personages en bespreek wat volgens jullie heeft geleid tot deze situatie (rode kaarten)

Deel hoe jij je identificeert met de personages en situaties (blauwe kaarten)

Vraag naar de mening van anderen en probeer niet te oordelen

Module 3

Gezamenlijke evolutie in kaart brengen

+2 deelnemers
1 uur individueel + 1 uur gezamenlijk

Het kan waardevol zijn om te begrijpen hoe een groep denkt en hoe de denkprocessen in een groep evolueren. Het samenkomen van waarden kan leiden tot een gevoel van saamhorigheid, een plan van aanpak en een toekomstperspectief.

Alle deelnemers krijgen eerst de mogelijkheid voor individuele reflectie (zoals in module 1)

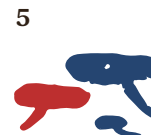
Organiseer een informele sessie waarbij de deelnemers bij elkaar komen

Nodig deelnemers uit hun reflecties met elkaar te delen

Plaats de reflecties in het sjabloon volgens de uitleg

Houd de discussie open en geef deelnemers ruimte om iets toe te voegen aan de reflecties van andere deelnemers

Plan een volgende sessie in (bijvoorbeeld elke 6 maanden) en breng wanneer nodig nieuwe verhalen mee

De vos

Een jonge rode vos liep verdoemd rond in het bos. Na uren tussen de bomen te hebben gezocht naar een schuilplaats, vond zij een klein dorpje tussen het bos en een meer. Wat een plaatje! Misschien dat ze in het dorp iets kon vinden om te eten en een plek om te rusten. Vanuit de verte leek het dorpje niet erg groot, eerder een paar huisjes die bij elkaar waren gebouwd. Afdrukken van schoenen en dierenpoten sierden de zanderige straten van het dorp. Na een tijdje door de straten te hebben gelopen, kwam de vos een goed gevoede kat tegen.

“Welkom in het dorp”, zei de kat tegen de vos.

De vos was zo hongerig dat zij geen zin had in een lang gesprek. Als de kat zo beleefd was om haar welkom te heten, dan wilde hij haar vast ook wel helpen installeren. Zo konden ze misschien wel goede vrienden worden. Na een vriendelijk “Dankjewel” vroeg de vos dan ook aan de kat waar zij eten kon vinden. De kat dacht een paar seconden na, misschien zelfs een minuut, en draaide zich daarna om, om de weg te wijzen. De kat liep een huis binnen en kwam een veel later weer naar buiten. *Hij heeft geen haast*, dacht de vos. Maar ze was allang blij dat de kat eten aan het regelen was.

Ze liepen samen op en uiteindelijk

kwamen ze uit bij een goed gevuld bord op de grond. De kat begon te eten. Aangezien er niet genoeg ruimte was voor hen allebei, wachtte de vos geduldig op haar beurt. Toen de kat klaar was met eten was er nog wat over. Dit was voor de vos, zo begreep zij.

Dag na dag, week na week en maand na maand at de vos van het bord wat de kat had achtergelaten. De vos groeide snel en hoewel zij altijd eten had, ving ze ook nog konijnen als extraatje. Op een dag zag de vos dat de portie die de kat had achtergelaten wel erg klein was. In het begin nam de vos maar aan dat de kat gewoon wat

meer eten nodig had die dag, maar al snel werd het een gewoonte. De vos was verontwaardigd. Hoe kon de kat zo gierig zijn dat hij niets meer voor haar overhield? De vos was gewend dat dieren eten met elkaar deelden, maar dat was in dit dorp duidelijk niet meer het geval.

Teleurgesteld en boos ging de vos op zoek naar de kat. Al gauw vond ze de kat spelend met muizen aan de kant van de vijver. “Zeg, kleine kat” zei de vos, “wanneer stop jij er eens mee het eten van anderen op te eten?” Ze gaf de kat een klein duwtje om hem te laten schrikken. De kat reageerde amper. Hij praatte niet en keek alleen naar haar en de klif achter hem.

“Zou hij niet weten dat hij fout zit?” vroeg de vos zich af. Hij moest gestraft worden. Toen de vos de kat nog een klein duwtje gaf, viel de kat in het water.

Sinds die bewuste dag is de kat nooit meer gezien. De vos moest elke dag harder werken om de muizen te vangen die het dorp aan het overnemen waren...

De muizen

Er was eens een dorp waar de muizen en de dorpskat bevriend waren. Ze speelden samen en zorgden voor elkaar. Voor de muizen was de kat een soort beschermer die rondwaarde. Terwijl de kat in de mensenhuisen woonde, leefden zij eronder. Op een dag, terwijl een muis eten aan het verzamelen was in het bos, zag hij een jonge vos het dorp binnenwandelen. Snel ging hij terug naar de andere muizen om het nieuws te vertellen.

De muizen waren bezorgd door het nieuws. Ze vonden het maar niks dat er nu nog een dier in het dorp was dat hen kon opeten. Maar ze wisten niet of de vos in het dorp wilde blijven, of er gewoon doorheen reisde. De muizen besloten het even op zijn beloop te laten. Dagen verstreken en hoewel de vos in het dorp bleef, leek zij niet op de muizen te willen jagen. Eerst gingen alleen de dapperste muizen voorzichtig weer naar buiten, maar al snel was het muizenleven weer als vanouds. Een van de muizen vertelde de anderen dat hij de kat en de vos samen had zien eten. Dat stelde de muizen gerust: de kat en de vos hadden waarschijnlijk een afspraak en de vos zou de muizen niet opeten.

De tijd vloog en de vos werd steeds groter. Ze jaagde nog steeds niet op de muizen, maar toch bestond de angst dat dit binnenkort wel zou kunnen gebeuren. Daarnaast begon

het groeien van de vos ook een probleem te worden voor de kat. Die werd alsmaar dunner, en voor de muizen bleven geen restjes meer over. Omdat de muizen niet snaptten waarom de kat dit toeliet, hielden zij een vergadering.

“Het is niet eerlijk dat de vos meer eten krijgt dan de kat die voor ons zorgt”, zei een muis. “En omdat de vos zo veel eet, blijft er voor ons niets meer over. We zullen verhongeren!” voegde een andere muis toe. Na lang gediscussieerd te hebben, opperde een wijze muis: “Als het eten niet eerlijk is verdeeld en de vos profiteert daarvan, waarom delen we het eten dan niet netjes in vieren? Een deel voor de kat, een deel voor de vos, een deel voor ons en een deel voor dieren die het dorp bezoeken?” Het idee leek redelijk en de andere muizen stemden daarom al snel in.

De volgende dag ging de muis met de warmste gevoelens voor de kat naar de plaats waar de mensen het eten achterlieten. Hij deelde het eten in vier porties, nam één portie mee terug naar de muizen en een andere naar de

vijver waar veel reizende dieren kwamen. Dit ging een paar dagen zo door. Soms aten de muizen samen met de kat en soms apart.

Ongeveer een week later, terwijl een paar muizen bij de vijver waren, kwam de kat naar hen toe. Terwijl hij normaal gesproken kwam om te spelen, leek hij deze keer niet zo vriendelijk. Hij was agressief en rende achter de muizen aan. Plotseling verscheen daar de vos, die op haar beurt weer achter de kat aanrende. Ze kwamen dichterbij de klif en uiteindelijk duwde de vos de kat het water in.

De muizen snaptten niet wat er was gebeurd maar de kat kwam nooit meer terug. Aangezien de mensen het eten toch wel aanvulden, begonnen de muizen steeds meer voor zichzelf te nemen. De muizen groeiden in aantal en de vos werd nu dan toch een gevaar voor ze. Sinds die tijd jaagt zij onophoudelijk op de muizen.

De kat

In een dorp woonde eens een kat. Hij kon overal gaan waar hij maar wilde. Hij liep op de daken, over de muren, kwam in elke tuin en klom in elke boom. Hij vond het heerlijk, al die vrijheid. Op een dag liep een kleine vos het dorp binnen, en de kat en de vos ontmoetten elkaar. De vos was klein, amper even groot als de kat. Gefascineerd door dit nieuwe dier, benaderde de kat de vos.

“Welkom in het dorp”, zei de kat tegen de kleine vos.

“Dankjewel. Weet jij waar ik iets te eten zou kunnen vinden?” antwoorde de vos.

De kat twijfelde of het verstandig was om het eten aan de vos te laten zien. Het kleine dier zou groter worden en steeds meer eten nodig hebben. Dan zou er niet meer genoeg over zijn voor de kat ... Na even te hebben nagedacht, voelde de kat dat hij eigenlijk heel moe was. De vos zou haar eigen eten wel regelen, dacht hij, en hij liep naar een tuin om te gaan slapen. Na een tijdje werd de kat hongerig en ging eropuit om wat te eten te halen. Daar was de vos weer, en ze volgde hem. “Wat een lastpak”, mompelde de kat. Toen ze aankwamen bij de vaste eetplaats van de kat, begon de kat te eten. De vos wachtte geduldig tot de kat klaar was en deed zich daarna tegoed aan de restjes. Hoewel de kat

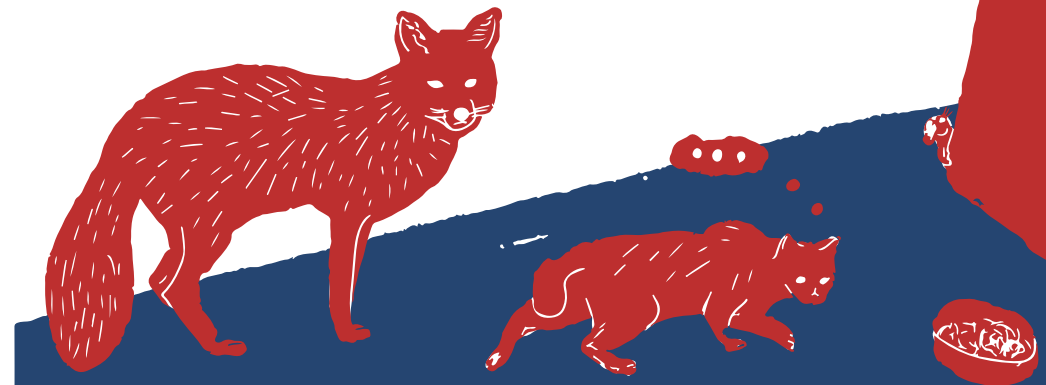
liever niet aan de vos had laten zien waar zijn eten was, dacht hij bij zichzelf: *Ach, voorlopig is er voldoende voor ons allebei. Het loopt wel los.*

In de tijd daarna werd de vos steeds groter en ze had steeds meer eten nodig. Maar omdat er nog steeds meer dan genoeg was, was dat geen probleem. Soms at de kat wat meer, en soms wat minder. Er gingen weken voorbij en op een dag zag de kat dat het eten in vieren was verdeeld. Verder zag hij dat dieren bij de vijver zijn eten aan het eten waren. Dit ging dagen achter elkaar zo door. Het eten dat voor de kat overbleef, was niet genoeg. Toen de kat merkte dat deze nieuwe situatie het idee van de muizen was, ging hij verhaal halen bij een stel muizen bij de vijver.

Plotseling was daar ook de vos, die achter hem aan rende. Nu zat de kat klem tussen het water en de vos. Hij was nog nooit zo dicht bij zo veel water geweest en wist niet wat er ging gebeuren. De vos bleef maar dichterbij komen en begon op onvriendelijke toon te klagen over het eten.

“Zeg kleine kat,” zei de vos dreigend, “wanneer stop jij er eens mee het eten van anderen op te eten?” De kat was bang en wist niet wat hij moest doen. De tanden van de vos leken scherp en het water zag er nat en diep uit. Kon hij eigenlijk wel zwemmen? Zou de

vos hem doden? Voordat de kat het doorhad, had de vos hem al gekrabbd. Met een dodelijke verwonding viel hij in het water.

De man

Er leefde eens een man in een klein dorp bij een vijver. Hij hield van zijn leven: hij had de pure wildernis om zich heen en had geen last van geen stress, auto's of vervuiling. Compleet anders dan het stadsleven. Het dorp had een paar inwoners: de mensen die de huizen hadden gebouwd en het land om het dorp hadden bewerkt. En er was een dorpskat. Iedereen hield van de kat en hij was overal welkom.

De man was gewend de kat te eten te geven. "Eten voor mij en eten voor de kat", zei hij vaak. Hij vulde dan een groot terracotta bord en liet dat buiten staan. Zo kon de kat eten wanneer hij wilde. Het was een gewoonte maar het leek ook een soort van afspraak. De man voerde de kat en in ruil daarvoor hield de kat de man gezelschap.

Op een dag liep de man naar de plek waar hij het eten had achtergelaten voor de kat. Daar zag hij een ander dier eten van het bord. In de eerste instantie vond de man het wel leuk, zo'n nieuwe bewoner in de straten van Waterdorp. Maar al snel bedacht hij zich, hij had het eten tenslotte achtergelaten voor de kat. Hoe durfde deze vos te stelen van de kat? Waren er niet genoeg muizen en konijnen om te eten? Het zat de man dwars dat dingen niet gingen zoals het hoorde en hij legde de situatie zelfs voor aan de dorpsraad. Konden ze de vos niet doden? Maar de raad verwierp dat idee, want het was tegen de wet.

Na een paar slapeloze nachten kreeg de man een idee. Hij zou een kooi ontwerpen die te klein en te diep was voor de vos, waar de kat in kon om te eten. Hij sprokkelde hout bij elkaar en ging te werk. In het begin zag de man dat de kat het bord buiten de kooi sleepte en het een tijd later weer terug naar binnen sleepte. *Hij moet gewoon even wennen aan binnen eten*, dacht de man. Dagen verstreken en de kat stopte met het naar buiten slepen van

het bord. *Hij heeft het eindelijk geleerd!* dacht de man.

In de weken daarna was de kat ineens nergens te bekennen. Wat zou er gebeurd zijn? Het dorp organiseerde een zoektocht en stelde een onderzoek in. Het eten op het bord bleef verdwijnen, dus de man had goede hoop dat de kat soms toch terugkwam om te eten. Maar met het verstrijken van de tijd begonnen de dorpsbewoners de kat te vergeten. Ze gingen over tot de orde van de dag: namelijk de groeiende muizenplaag.

De vijver

Er was eens een vijver waar een dorp bij gebouwd was. Al duizenden jaren kreeg de vijver haar water van een stroom. De stroom begon in de bossen en bewoog zich door de vlaktes naar de zee. Tijdens haar leven had de vijver allerlei soorten schepsels gezien rond haar wateren. Het landschap om de vijver heen veranderde gestaag maar het was de bouw van het dorp, meer dan zeshonderd jaar terug, waardoor de omgeving het snelst veranderde.

De vijver strekte zich uit over enkele hectaren aan de voet van de vallei. De bodem bestond uit zand en zandsteen, waardoor het water tot diep in de aarde kon komen. Om de vijver stonden wilgen die teder haar wateren raakten met hun dunne, scherpe bladeren. De wind blies tussen de wilgen door en creëerden eindeloze doolhoven op het wateroppervlak.

De vijver gaf veel om de schepsels om zich heen. Generatie na generatie waren zij als kinderen voor haar. Maar de vijver liet niet over zich heen lopen. Hoewel ze meer dan genoeg water gaf, vroeg zij ook water terug. Alleen dan kon het leven om haar heen bestaan en opbloeien. Iedereen speelde volgens haar regels die, gezien alles wat ze gaf, fair waren.

De mensen namen water vanuit

haar diepste diepten. Soms zat dit de vijver dwars. De mensen namen soms zo veel water dat de put helemaal droogstond. Dit deed haar pijn. Sommige dieren namen ook wel eens water van de diepten, maar zij hielden het proces van geven en nemen veel beter in stand. Veel dieren dronken van haar oevers, zoals de muizenpopulatie of de rondtrekkende dieren. Zelfs de kat dronk van haar kleine poeltjes.

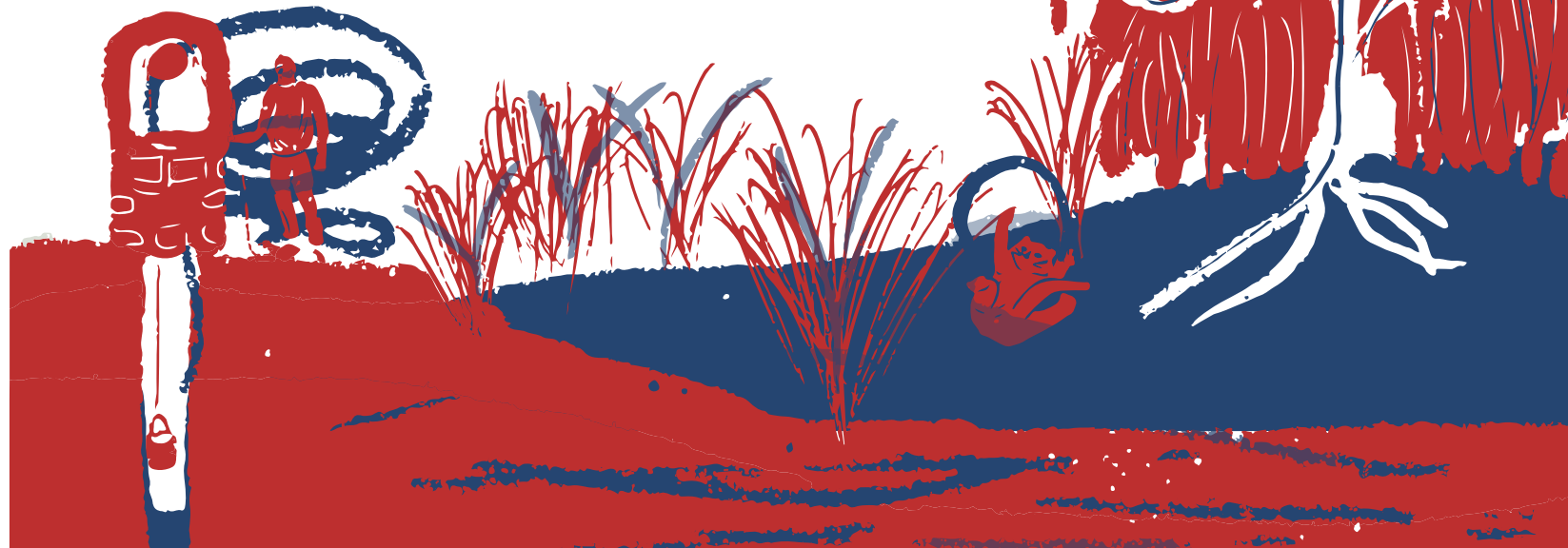
Op een dag omhelsde de vijver de kat, terwijl hij van de hoge klif afviel. Hun wateren mengden zich, terwijl de stroming de vaste overblijfselen meesleepte naar de overkant. De kat was de volgende op een lange lijst van zij die weer water werden, zoals het ritueel wilde. Het was duidelijk: wat zij allemaal deelden was niet genoeg om ze verbonden te houden tot ze weer

samenkwamen.

De vijver velde geen oordeel, het was niet haar plaats om te oordelen. Het enige dat telde, was om de kringloop en de rituelen in stand te houden. De vijver was een van de beschermers van het leven. Een ander schepsel zou op een andere manier naar de situatie kijken, anders handelen en de wereld zou blijven doordraaien.

De vos en muizen bleven terugkomen bij het water, de mensen bleven het water pompen uit de diepten en de bomen bleven tot grote hoogten groeien.

“Wie is de volgende?” vroeg het water.

INTERPRETATIEKAART

Welk personage streefde het meest gelijkheid na?

INTERPRETATIEKAART

Welk personage had de sterkste moraal?

INTERPRETATIEKAART

Welk personage had de grootste kans om de situatie anders op te lossen als hij anders had gehandeld?

INTERPRETATIEKAART

Welk personage had de beste relaties met de anderen?

INTERPRETATIEKAART

Welk personage begreep de situatie het beste?

INTERPRETATIEKAART

Welk personage had de sterkste wil?

INTERPRETATIEKAART

Welk personage was het meest egoïstisch?

INTERPRETATIEKAART

Welk personage was het meest bemoedigend?

REFLECTIEKAART

**In hoeverre identificeer
jij je met de kat?**

REFLECTIEKAART

**In hoeverre identificeer
jij je met de man?**

REFLECTIEKAART

**In hoeverre identificeer
jij je met het water?**

of

**Wat representeert het
water in jou en jouw om-
geving?**

REFLECTIEKAART

**Wat representeert het
eten in jouw verhaal?**

REFLECTIEKAART

**In hoeverre identificeer
jij je met de muizen?**

REFLECTIEKAART

**In hoeverre identificeer
jij je met de vos?**

REFLECTIEKAART

**Wat voor kattenvoeders
bouw of gebruik jij?**

REFLECTIEKAART

**Welk personage
probeer jij te zijn?**

Verhoudingsjabloon

De verhalen en vragen in deze set laten ruimte voor verschillende interpretaties. Misschien zijn jouw reflecties heel anders dan die van een ander. Het sjabloon kan helpen met het ordenen van jouw reflecties. Enerzijds om ze beter te begrijpen, anderzijds om ze gemakkelijker te bespreken met een groep. Zo kunnen jullie wellicht een collectief beeld ontwikkelen of jullie bestaande perspectieven verdiepen met onderwerpen waar ieder voor zich misschien niet aan had gedacht. De ordening helpt ook om veranderingen die in de loop van de tijd plaatsvinden bij te houden.

	Individueel	Collectief
Ikzelf	Bevat reflecties over jezelf: "Wie ben ik?" Denk aan jouw kennis, vaardigheden, eigenschappen, etcetera.	Bevat reflecties over collectieve normen en waarden: "Wie zijn wij?" Denk aan jullie handelingen, taal, doelen, etcetera.
Samenleving	Bevat reflecties over individueel (sociaal) gedrag: "Hoe ga ik om met andere mensen?" Behandelt de kenmerken van interactie tussen personen.	Bevat reflecties over sociaal gedrag en structuren: "Hoe organiseren wij onszelf?" Denk aan sociale afspraken, veronderstellingen, waarden, etcetera.
Wereld	Bevat reflecties over individueel gedrag als levende wezens: "Hoe ga ik om met de wereld?" Behandelt begrippen, overwegingen en relaties tussen mensen en niet-mensen.	Bevat reflecties over het gedrag van de wereld en diens structuren: "Hoe organiseert de wereld zich?" Denk aan begrippen uit de wetenschap, filosofie, etcetera.

